

این روزها نقل تمامی مجالس مباحث اقتصادی از تحریم و گرانی گرفته تا نرخ روز ارز، مسکن و خودرو شده است. سرویس خیریه روزنامه دنیای اقتصاد در این هفته علاوه بر اینکه به معرفی یکی از موسسات خیریه پرداخته، متناسب با بخش‌های ویژه و مسائل مطرح شده در این حوزه به گفت‌وگو با یکی از کارشناسان و فعالان حوزه خیریه نشست است، در ارتباط با عناوین کلی مطرح شده برای تشریح مفاهیم و مسائل مطرح شده با رحیم سیدزاده مدیر موسسه خیریه «هیوای ژیان» راجع به نگاه جامعه شناختی به خیریه و موسسات خیریه و نقش آنها در اقتصاد کشورها به گفت‌وگو پرداختیم. در ادامه گفت‌وگویی مفصل ما با وی آمده است.

در سوال ابتدایی، خاستگاه خیر و نیکی کجاست و نگاه شما به این موضوع چگونه است؟
فطرت و ضمیر انسان‌ها پلک آفریده شده و انسان ذاتاً خیرخواه است و در راستای تبعیت از این سریش الهی و توصیه‌های انسانی و اسلامی است که میل به نیکی و کمک به هم‌نوع در انسان‌ها ایجاد شده است، بدیهی است در مرحله اول میزان موفقیت روابط و همبستگی اجتماعی در یک جامعه به میزان گرمی روابط و نوع نگاه در کمک به هم‌نوع به عنوان یک وظیفه اجتماعی، انسانی و اسلامی نهفته است که این دوستی یا روابط می‌تواند جنبه خیرخواهانه نیز داشته باشد، دوم اینکه این باور وجود دارد که همه انسان‌ها برابر آفریده شده‌اند و دارای کرامت هستند و هر کسی دارای استعداد خاصی است و اگر به دلایلی نمی‌تواند آن را شکوفا کند ما باید دست یاری به طرف او دراز کنیم و سعی کنیم چنین شرایطی را برای او ایجاد کنیم. سوم، امداد رسانی یک ارزش والای اجتماعی و یک تکلیف اخلاقی- اجتماعی است و در جوامع دینی یک تکلیف دینی محسوب می‌شود. بالاخره چهارم، این باور اجتماعی برای یاری رساندن به مددجو وجود داشته باشد که مددجو در صورتی که امروز تقویت شود و اگر افتاده او را بلند و از وی دستگیری کنیم در آینده می‌تواند یاری‌رسانی برای جامعه باشد و همین نقش را ایفا کند.

چه تعریفی از بنیادها یا موسسات خیریه وجود دارد؟
موسسات خیریه، سازمان‌ها و مراکز عام‌المنفعه، خدمات اجتماعی هستند که اغلب توسط افراد و گروه‌های خیرخواه و انسان دوست تأسیس می‌شوند و تمام موسسات و بنیان‌های خیریه به هدف دستگیری از افراد نیازمند و بی‌بضاعت جامعه و با اهداف مندرج در اساسنامه و با اخذ مجوز تأسیس می‌شوند، براساس ماده 2 مجوز موسسات خیریه، این موسسات نمی‌توانند اهداف سیاسی و غیرانتفاعی داشته باشند چنین اهدافی با خط‌مشی این موسسات مغایرت دارد.

تفاوت موسسات خیریه در جهان و ایران چگونه است؟
این سوال را از دو دیدگاه می‌توان پاسخگو بود، یکی اینکه با چه انگیزه‌ای این موسسات به وجود آمده‌اند که از دیدگاه اول بستگی به نوع نگاه به مددجویان و انگیزه تأسیس این موسسات دارد و در کل جهان موسسات را می‌توان به دو گروه تقسیم کرد: گروهی که انگیزه الهی دارند و با این انگیزه در این موسسات فعالیت می‌کنند این افراد برای تقرب و با دیدگاه دینی و انگیزه خدایی و رضایت خدا فعالیت می‌کنند و برای گروه دوم که انگیزه نفع‌دوستی و انسانی مطرح است، فعالیت در این زمینه را یک وظیفه اجتماعی می‌دانند. دیدگاه دوم نوع عملکرد این موسسات است که ما در این زمینه سوابق زیادی نداریم و موسسات خیریه در کشورهای دیگر قدمتی بیشتر دارند و در زمینه‌های مختلف فعالیت دارند و در این زمینه بسیار خوب عمل نموده‌اند و برای دیگر کشورها هم مفید بوده‌اند.

نگاه شما به یک موسسه یا بنیاد خیریه چگونه است؟
نگاه بنده مثبت است؛ چرا که موسسات خیریه می‌توانند آثار فردی، اجتماعی و اقتصادی بسیار خوبی داشته باشند در مورد آثار فردی می‌توان گفت فعالیت و تلاش در این موسسات برای افراد، آثار معنوی ایجاد می‌کند، سوره روم آیه 38 به اجر معنوی و پاداش حقیقی و سوره توبه آیه 102 تا 104 به آمرزش گناه و تزکیه نفس و آیه 274 سوره بقره به قوت قلب و اطمینان از آینده و آثار مادی آن و افزایش روزی اشاره می‌کنند. در مورد آثار اجتماعی می‌توان از تفاهم و انسجام در جامعه و احساس همدردی و در نهایت عدالت اجتماعی نام برد که تمامی این موارد می‌تواند در مجموعه براققتصاد یک خانواده و جامعه آثار بسیار مطلوبی داشته باشد و حاکمیت نیز می‌تواند از آثار آن بهره‌مند باشد، هر چند متأسفانه دولت در این زمینه نه تنها گام برجسته‌ای بر نداشته، بلکه موانعی را نیز ایجاد کرده که مجالی برای

صحبت در این مورد نیست.

اگرچه بنیادها یا موسسات خیریه به عنوان یک مساله در جامعه شناسی نگریسته شود نگاه جامعه شناختی به موسسات خیریه چگونه است؟

یکی از بحث‌های جامعه شناختی، بحث مشکلات مردم و جوامع است و شاید بزرگ‌ترین مشکل مردم در شرایط کنونی مساله معیشت مردم است که به دلیل گرانی، تورم، بیکاری و نبود سرپرست برای تعدادی از خانواده‌ها که امرار معاش یکی از بزرگ‌ترین مشکلات زندگی آنها را تشکیل می‌دهد و تا به حال هیچ کدام از کشورهای جهان نتوانسته‌اند به طور کامل فقر را ریشه کن کنند و در شرایط موجود در ایران نه تنها این معضل حل نشده، بلکه بیشتر هم شده است و زمانی مشکلات مردم کم می‌شود که فاصله طبقاتی کم شده و عدالت اجتماعی به وجود آید و موسسات خیریه با تامین معیشت مردم از طریق دریافت زکات، انفاق و صدقه از خیرین و افراد متمکن و رساندن آن به دست نیازمندان می‌توانند نقش بسیار مهمی را ایفا کنند و با بسیج اقشار مختلف جامعه از توان و تخصص آنها استفاده و در راه توانمندسازی نیازمندان از آن بهره گرفته و با حمایت‌های خیرین و دولت و برنامه ریزی‌های اصولی می‌توانند روز به روز مفیدتر باشند.

آسیب‌هایی که موسسات خیریه در ایران با آن روبه‌رو هستند چه موضوعاتی می‌توانند باشند؟ (به عنوان مثال، موضوعی که برخی ادعا می‌کنند سوءاستفاده‌های مالی و اجتماعی از موسسات خیریه برای دیگر اهداف است که به نظر شما چه پاسخی به این مساله می‌توان داد؟)

به نظر بنده این آسیب‌ها به دو دسته تقسیم می‌شوند، یکی اینکه اگر موسسات خیریه بدون برنامه‌ریزی به نیازمندان جامعه کمک کنند و آنها را تن پرور بار بیاورند و آنها با دریافت مستمری خود را از اشتغال و کار کردن بی‌نیاز بدانند، آسیب جدی بر این قشر از اقشار جامعه وارد می‌شود و معضل فقر به صورت تسلسلی ادامه خواهد داشت، موضوع دیگر سوء استفاده افراد ثروتمند جامعه مثلاً عدم پرداخت مالیات یا سوء استفاده از قشر ضعیف جامعه به صرف اینکه به این خانواده‌ها کمک می‌شود و آنها را در راستای مطامع خود به کار بگیرند. این وظیفه بنیان‌گذاران و دست‌اندرکاران این موسسات است که اجازه ندهند اهداف موسسه به دیگر جهات سوق پیدا کند و عدم شفاف‌سازی مالی موسسات خیریه نیز می‌تواند بر دیدگاه مردم نسبت به این موسسات آسیب برساند. برای پرهیز از این آسیب در موسسه خیریه هیوای زیان با برنامه‌ریزی دقیق در زمینه دریافت مساعدت از خیرین و اقشار مختلف مردم و هزینه درست آن برای مددجویان و ایجاد فرهنگ کار و توانمندسازی و شفاف‌سازی مالی و اطلاع‌رسانی دقیق از طریق سایت موسسه و گزارش عملکرد از نحوه هزینه کرد مبالغ دریافتی، مردم را مطلع می‌کند از ایجاد این آسیب‌ها پرهیز شده است.

آیا موسسات خیریه می‌توانند در اقتصاد یک کشور تاثیر گذارند؟

اقتصاددانان تحقق سه عامل مهم را در رشد اقتصادی کشور موثر می‌دانند: 1- مکانیسم اقتصاد بازار 2- آزادی و کرامت افراد 3- مشارکت افراد در سیاست. تامین حداقل درآمد و حداقل سطح زندگی با توجه به مسائل بهداشتی، درمانی و حمایت افراد در زمان بیکاری و از کار افتادگی و تلاش در جهت توانمندسازی افراد جامعه از عواملی هستند که حس آزادی و کرامت انسانی را تقویت می‌کند و این حمایت‌ها در برابر نابسانانی‌های اجتماعی و اقتصادی، منجر به کاهش نابرابری و در نهایت ایجاد عدالت اجتماعی می‌شود و موسسات خیریه در رکن دوم رشد اقتصادی یعنی آزادی و کرامت انسانی می‌توانند نقش بسزایی ایفا کنند و در نهایت در رشد اقتصادی جامعه موثر باشند.

در پایان اگر نظر یا سخنی پیرامون حوزه خیریه و موسسات خیریه دارید و می‌تواند اهمیت داشته باشد بفرمایید.

موسسات خیریه باید تلاش کنند با خیرین رابطه حسنه داشته باشند و اعتماد آنان را از هر لحاظ به دست آورند که ستون و پایه اساسی هر موسسه خیریه‌ای، خیرین و اعضای این موسسه هستند، باید در اعضا شور، نشاط و انگیزه فعالیت و احساس مسوولیت ایجاد کرد تا بتوانند این فعالیت‌ها را که اغلب غیرانتفاعی است به پیش ببرند، مسوولان این موسسات باید با برنامه‌ریزی دقیق و استفاده از مدل‌های

روز مدیریتی اقدامات رفاهی و خدمات اجتماعی را برای مددجویان و نیازمندان فراهم کنند و در جهت بالا بردن مهارت‌های زندگی و مهارت‌های شغلی و شکوفایی استعداد خانواده و افزایش کارایی نیروی انسانی و ارتقای صلاحیت‌های مددجویان و اعضا قدم‌های اساسی بردارند. در عین حال با اطلاع‌رسانی دقیق و بهره‌گیری از رسانه‌ها و فضای مجازی شرایطی را ایجاد کنند و قشر غنی با اطلاع از وضع و حال نیازمندان بتوانند این فاصله طبقاتی را کم‌رنگ کنند تا آنها بتوانند برای هم‌دیگر مفید باشند. عدم تعجیل و سنجیده عمل کردن و تعیین گروه هدف و استراتژی مناسب و ارائه آمار و ارقام شفاف و برنامه‌ریزی اصولی می‌تواند در رشد همه جانبه این موسسات موثر باشد. تعامل بیشتر موسسات خیریه، انجمن‌ها، ارگان‌ها و سازمان‌های دولتی که در این زمینه مشغول به فعالیت هستند می‌تواند به جای رقابت غیرسازنده و تخریب هم‌دیگر و خدای ناخواسته حسادت و پاپوش درست کردن برای هم‌دیگر، در به دوش کشیدن این بار گران، هم‌دیگر را یاری کنند و هر یک گوشه‌ای از این مشکلات را بر دوش کشیده و برآیند این نیروها می‌تواند خوشبختی مردم و رفاه اجتماعی را فراهم کند. سازمان‌های دولتی و مصدرمجوز با نظارت بر این موسسات و راهنمایی صحیح، اصولی و عدم دخالت در فعالیت آنها می‌توانند در ایفای نقش آنها بسیار سازنده باشند. در پایان از اینکه این فرصت را فراهم کردید که بنده به عنوان سخنگوی يك موسسه خیریه لحظاتی در خدمت شما و خواننده روزنامه دنیای اقتصاد باشم نهایت تشکر و قدردانی را دارم و امید است مثمر ثمر واقع شود.

لینک مصاحبه در سایت روزنامه دنیای اقتصاد:

<http://www.donya-e-eqtasad.com/news/734669/>